

vedel. Pri prvih skalah pobereva nekaj kamnov — najdragocenejših spominkov za najdražje. Brez težav prečiva prek skal do grebena, od koder po klozastem pobočju sestopiva do tabora štiri. Odložim radijsko postajo v šotor in se podvizam za Radom. Pogoltno me hladna senca. Otopelost občutkov in suh sneg storita svoje. Vsedem se na zadnjo plat in se večino poti tako odpeljem do tabora tri, kjer se začnejo fiksne vrvi.

Ko se pripnem na vrvi, me preplavi neznanško olajšanje. Počasi napredujem, precej počasneje kot Rado, olajšanje je vsak trenutek večje in vsak trenutek vse bolj uživam, ko drsim in prestopam navzdol. Misli valovijo sem in tja, kot bi bile spuščene

z vajeti, kot bi hotele biti popolnoma svobodne.

Rado se že pripravlja na sestop do enke, ko pridem do snežne luknje na dvojki. Njegov nos že dobiva barvo, prste na rokah pa ima pomrznjene. Odide, sam pa se pripravim na prenočevanje v luknji.

Prične se čudovita simfonija tišine.

Tedaj šele vem, da sem precej časa živel in delal le za tiste trenutke na vrhu. Tedaj se mi je zazdelo, da sem do popolnosti zadovoljen s samim seboj. Uspelo mi je okusiti trenutno radost vrha in neskončno praznino sestopa, zaradi česar sem zdaj bogatejši za tista spoznanja, ki počasi tešejo vsakega človeka.

Pa tudi kanček ponosa mi je kanil v srce.

PRVIČ V NAJVIŠJIH GORAH SVETA

PRIJAZNI BOGOVI HIMALAJSKIH VRHOV

BLAŽ JEREB

Boj za vstopnice majhne alpinistične odprave postaja vedno trši. Tudi zame je bila pot do take odprave dolga in s trnjem posuta. Plezati sem začel, ko sem bil star petnajst let. Izkušnje, pridobljene v teh trinajstih letih z vzponi v domačih gorah, Dolomitih, Centralnih Alpah, Perziji in v južnoameriških Andih, so mi že leta 1983 dale misliti, da bi se bilo v moji alpinistični karieri vsaj enkrat zanimivo preizkusiti na višinah nad 8000 metrov. Prva priložnost je bila takrat odprava na Jalung Kang. Bil sem izbran v vseh treh selekcijah in z eno nogo sem že bil v Himalaji, ko je iz nerazumljivih vzrokov prišlo do sprememb in na seznamu potnikov v daljni Nepal nenadoma ni bilo več mojega imena. Čeprav hudo razočaran nad tako odločitvijo nisem obupal. Še naprej sem pridno plezal v stenah, ki so mi bile finančno dosegljive, in se pripravljaj na odprave (Daulagiri, Lotse Šar). Čez vso zadevo sem počasi že naredil križ, ko sem februarja lani dobil brzojavko, ki me je vabila na sestanek v zvezi z odpravo na Čo-Oju. Komaj sem dočakal ta sestanek na Planinski zvezi Slovenije, kjer sem od vodje odprave Romana Robasa zvedel, da sem izbran za člana odprave na Čo Oju. Zame je bila to prelepa novica, ki je obetala, da bom končno le doživel tako zeleno Himalajo.

PRIPRAVE POD GORO

Tibet, velika planota na višini okoli 4000 metrov, je za tiste, ki se nanjo pripeljejo z avtom, zelo neugodna za aklimatizacijo. V nekaj urah smo se povzpeli iz Zang-

muja na višini 2300 metrov v Tingri na višini 4350 metrov. Med potjo smo prekorčili nekaj prelazov, visokih prek 5000 metrov. Prve znake višinske bolezni smo začutili ponoči, saj je skoraj vse bolela glava. Naslednji dan smo se z vozili dvignili še za okoli 300 metrov in v ruševinah kitajske kasarne v bližnje vasice Kyetrak postavili šotore. Ko smo čakali na jake, da bodo odnesli tovore v bazo, smo opravljali ogledne ture na bližnje vrhove, visoke okoli 5500 metrov. Za neaklimatizirane organizme pa je bilo to že preveč in vsak po svoje je občutil višino. Tudi sam sem postal velik revež. Najprej se je pojavil hud glavobol, nato zvišana temperatura in na koncu še težave z ledvicami. Vse to mi je pobralo precej energije. Skoraj štirinajst dni sem potreboval, da sem se končno privadil na nove razmere.

GORA MOJEGA HREPENENJA

Jutri z Romijem načrtujeva pohod proti vrhu. Popoldne pripraviva nahrbtnike z najnujnejšo opremo, ki je še ni na hribu, tako da zjutraj vrževa vanje le še nekaj hrane in odrineva. Tudi psihično se dobro pripraviva. Narediva strateški načrt: povzpeti se nameravava iz dvojke na štirico, saj je trojko skoraj povsem zasul sneg in bi se bilo potrebno preveč truditi, da bi jo noge trde in brezčutne do gležnjev. Edino zdravilo je sestopiti čim nižje. Hitim, kar se da in sledim stopinjam, ki sem jih napravil pri vzponu. Pol ure pod vrhom je lahko ponovno usposobila za spanje. Nisva povsem prepričana, da nama bo uspelo, saj se je Romi do sedaj povzpeli najvišje do dvojke. Imel je ogromno organizacij-

Baza na višini 5350 metrov; severna stena Čo Oja se skriva za grebenom sedemtisočaka Palungri (7035 m)

skega posla in o vrhu sploh ni dosti razmišljal. Ko se nam je pridružil Tone, je Romija precej razbremenil in tudi zanj se je pokazala možnost za vzpon na vrh.

S tem, ko se je Iztok odločil za samostojen vzpon na vrh, so se razdrle tudi naše naveze: Marko, s katerim sta bila do tedaj skupaj, je ostal sam. Splet okoliščin je nanesel, da sta se Marko in Rado, s katerim sem bil v navezi, združila v novo navezo, meni se je pridružil Romi in možnosti, da vsi osvojimo vrh, so se povečale.

Ponoči se vreme poslabša. Začne snežiti in piha močan veter. Kljub slabemu vremenu odrineva iz baze. Po dveh urah in pol sva že v enki, kjer naju s kompotom čaka Viki. Skupaj nestrno čakamo Jožo, ki po uspešno opravljenem vzponu sestopa. Po radijski zvezi zaprosi za pomoč, kajti čakanje na lepše vreme ga je na štirici kar dobro utrudilo. Romi brez besed vzame baterijo, obuje čevlje in odide Jožu naproti. Šele pozno zvečer se vrne v enko. Pričakam ju s toplim kompotom, Viki pa takrat že sladko spi.

Naslednji dan se po zajtrku in kosilu hkrati poslovimo. Joža in Viki gresta srečna z osvojenim vrhom v dolino, midva pa na dolg vzpon proti vrhu. Kar dobro nama gre. Na trojki srečava Marka in Radota. Čestitava jima za vrh, le na kratko izmenjamo nekaj besed in že hitimo vsak svojemu cilju naproti. Onadva morata do noči priti v dvojko, midva pa na štirico. — Od trojke naprej je na gori vsak prepuščen le samemu sebi. Tu ni več fiksnih vrvi niti ne plezamo v navezi. Drug drugemu smo le v psihično oporo, ki v Himalaji veliko pomeni.

Po trinajstih urah nepretrganega plezanja končno le sediva v štirici in močno loviva sapo. Ker sva zadnja, dobiva tabor v zelo slabem stanju: spalni vreči sta mokri in

zmrznjeni, tudi šotor je ves leden. V severni steni je premalo sonca, da bi posušilo kondenz, nizke temperature pa ves nadihan zrak spremenijo v led.

Nekako se zbaševa v spalni vreči in začneva kuhati. V naročju držim kuhalnik, na katerem Romi kuha. Več kot uro je treba čakati, da se sneg stopi in voda zavre. Začnem dremati, toda podzavesten strah, da bom polil težko pridobljeno tekočino, me vsake toliko časa zdrami. Zato nazadnje poiščeva edini prosti kotiček v šotoru, kamor postaviva kuhalnik. Romi še dolgo vztraja pri pridobivanju dodatnih količin tekočine, ki je na tej višini organizmu še kako potrebna, nazadnje pa tudi on zaspi. A ne za dolgo: kmalu začne ,telovaditi' po šotoru. Na tako majhnem prostoru namreč potrebuješ veliko časa, da se pripraviš na vzpon. V nahrbtnik dava le rezervne rokavice, kapo in radijsko postajo. Ko pokukava iz šotora, se nama v trenutku zanohta in vrneva se nazaj. Temperature so namreč izredno nizke.

Toda po dobri uri ogrevanja v šotoru ob pol šestih jutraj ponovno štartava. V začetku nama gre počasi. Okončine so še vse otrple od dolge, mrzle noči, a srce in pljuča kmalu ujamejo pravi ritem in ob tri četrt na eno stojiva na vrhu šeste najvišje gore sveta. Romi je bil že večkrat v Himalaji in čeprav je na Everestu dosegel višino 8500 metrov, na vrhu osemtisočaka doslej še ni stal. Sam sem tu prvič in bogovi, ki bivajo na himalajskih vrhovih, so mi bili očitno naklonjeni.

ČESTITKE ŠELE V DOLINI

Nobenih posebnih občutkov nimam. Nobene velike sreče ali veselja ne čutim. V podzavesti otrple duše se mi oglašajo skrb, saj je potrebno priti še v dolino. Prav sestopi pa so v Himalaji najbolj nevarni. Koncentracija ob uspehu pogosto popusti in hitro se lahko pripeti nesreča.

Hud mráz z vetrom naju kmalu prežene v dolino, pred tem pa nama uspe narediti le nekaj panoramskih posnetkov. Trudim se z magnetofonom, vendar zaradi hudega mráza ne deluje. Sestop poteka precej hitreje kot vzpon. Na robu stene, kjer je vsaj malo zavetja, se za kratek čas ustaviva. Razmišljava o smeri sestopa. Hitreje in lažje bi bilo sestopiti po smeri prvopristopnikov, kot je storil Iztok, toda v naših taborih je polno drage opreme, ki jo je potrebno spraviti v dolino. Tako se odločiva za »gorenjsko varianto« in sva čez dobri dve uri že pri štirici. V dolino sporočiva, da nama gre dobro in da bova do noči v dvojki. Romi takoj nadaljuje sestop, sam pa praznim tabor. Spalni vreči zmečem po strmini v dolino, ostalo

zbašem v nahrbtnik in se začnem spuščati. Tik pred trojko dohitim Romija, ki je poškodovan.

Kamen se nama naposled odvali od srca, saj sva dosegla fiksne vrvi, ki nama bodo v veliko pomoč pri nadaljnjem sestopu. Ker ni priporočljivo, da sta dva pripeta na isti vrvi, dam Romiju prednost, sam pa počistim še ta tabor. Spalni vreči ponovno spustim po hribu navzdol, ostalo opremo naložim v nahrbtnik ter se pripravim za spust. Ob mraku sem na koncu vrvi. Romi me počaka s toplo pijačo. Šele takrat si seževa v roke in si čestitava za uspeh.

Stena je nad nama in sestop iz dvojke je po težavnosti ter nevarnosti le še dolgočajna, utrujajoča hoja v primerjavi s tistim, kar je za nama.

KOT DUHOVI SMO SE SPREHAJALI OKROG ČO OJA

LEPA BOGINJA TURKIZOV

VIKI GROŠELJ

Ko te celodnevno plezanje že močno utru-di, ko te lovi noč zadnje metre pred trojko in je zveržen šotor, stisnjen od plazičev snega, ki ga nenehno zasipavajo, eno samo razočaranje, ker je njegova notranjost snežena, mokra in neuporabna, ko se prijatelj loti odmetavanja snega, sam pa se zavlečeš v zopno notranjost, kjer si z muko narediš le toliko prostora, da med nogami postaviš gorilnik, na katerem boš skuhal odrešujočo pijačo, ki ti bo pomagala preživeti ubijalsko noč, ki jo potem prevegetiraš in trepetajoč od mráza prosiš, da bi jo bilo že enkrat konec, se vrh Čo Oja, tako blizu, čisto tu, zdi kot slika domišljije, nerazumljive sanje, magična privlačnost, ki usmerja tvoje početje, moči in želje.

Ko te jutranja zveza z bazo vrne v resnični svet, ko te novica, da je Iztok sam srečno dosegel vrh in sestopal vso noč po normalni smeri prek severnih pobočij, zjutraj pa se pomrznjenih nog in na koncu moči sešel s Tonetom in Pembo, ki sta mu hitela naproti, vzradosti in ti ta fantastičen uspeh da novih moči in volje, da se pomirjen lotiš kuhanja in snovanja načrtov za tabor štiri, od koder bo naslednji dan odprta pot proti vrhu, je Čo Oju spet trdno razpet med nebom in zemljo, ti pa trdno odločen, da ne odideš, dokler ne stopiš na njegov vrh, ki se riše na turkiznem nebu.

PREDEN BOM STOPIL NA VRH

Še preden pa bom stopil na najvišjo točko gore, ki bo moj peti osemtisočak, in se bo naravnost pred menoj prikazala vršna

piramida Everesta kot privid, kot stari dolg, kot vroča želja, še preden bom torej na vrhu Čo Oja, kjer bo pihal orkanski veter in bom stal na opasti, ne da bi se drznil kaj dosti premikati, ker se vesi nad več kot dva tisoč metrov visoko južno steno, še preden mi bo kljub strupenemu mrázu toplo, ker se je spet uresničilo nekaj velikega, skupnega, tvojega, mojega, morava z Jožetom postaviti tabor štiri in naslednji dan priplezati na ramo desno od vrha, od tam pa nekje v višini 7800 metrov prečiti severno pobočje in nato po normalni smeri priti na vrh. S tem bova omogočila drugim, ki bodo poskušali naravnost na vrh, vrnitev po naši smeri, saj je sestop po normalni preveč tvegan.

Ob vsakem premiku med kuhanjem se kondenz, ki je na stropu šotora zmrznil v ledene zaplate, sesipa na naju. Že tako je vse vlažno in to je samo dodatna neprijetnost, ki me spodbudi, da kar se da hitro zlezem iz šotora, vzamem šotor za štirico, lopato in osebne reči ter se začnem vzpenjati.

Teren nad trojko je okoli 50 stopinj nagrnjena vesina z obilico strmejših odstavkov. Fiksni vrvi ni več in vsaka večja napaka bi se končala dobrih tisoč metrov nižje. Sneg je različne kakovosti: včasih se predira, včasih lomí v velikih ploščah. Vse nekam visi v zraku. Več ur tipam, rijem, pa spet kot po jajcih plezam navzgor. Po dobrih 350 višinskih metrih se odločim, da bo dovolj. Do vrha je še 650 višinskih metrov. Kar takoj začnem kopati in ko je Jože pri meni, je več kot pol ploščadi pripravljene. S skupnimi močmi izravnava še ostalo in postavlja šotor. Močan veter naju hoče odpihniti s šotorom vred, a nazadnje le najdeva pravo